

Möte mellan olika världar

Märit Halmin

Ibland kan det framstå som löjligt med allt exotiserande kring andra länders kulturer, dofter och atmosfärer. Vi är fenor på att lyfta upp "det andra" som så spännande och färgglatt och helt skilt från vårt eget gråa och trista. När man anländer till Kuba känns dock exotiseringen helt sann. Det är verkligen som att landa på en annan planet, en planet där alla känslor, lukter och synintryck är så intensiva och överväldigande, att det bländar.

Utvecklande salsa

Från det mörka och kyliga Sverige, begav sig i januari en grupp svenskar till Santiago de Cuba för att, under två intensiva veckor, lära sig att dansa salsa. Mycket hände under dessa två veckor, sådant som var att förvänta. Skratt, pinsamheter och genans byttes successivt ut mot raka

ryggar, stolta huvudlyft och svängande höfter. Spanska ord i staccato utvecklades till mer fullständiga meningar. Trevande kontakter mellan kubanska dansare och svenska amatörer förbyttes till hjärtlig samvaro och gemensamma referensramar.

Detta är väl som förväntat. Men bakom detta kulturmöte skedde också mycket annat. Sådant som är svårare att sätta ord på; subtila normförskjutningar, ändrade beteenden och förvirrande känsloupplevelser.

Överflöd och knapphet

Mötet mellan de svenska resenärerna och de kubanska dansarna är ett möte mellan människor från den rika världen och människor från den fattiga världen. Det är ett möte mellan de som har i överflöd och de som saknar mycket av det som behövs i vardagen. Ett möte mellan materiell överlägsenhet och emotionell dito. Vi vurmar över kubanernas förmåga till glädje, fest och engagemang. De avundas oss vår möjlighet att välja och vraka bland produkterna i affärerna, vår bekymmerslöshet när vi köper en lyxig drink på hotell och vår materiella levnadsstandard som i alla bemärkelser överstiger den kubanska medborgarens.

Vi är nog många som förfasas över deras suktande efter materiella ting. Vi tänker att de viktiga värdena i livet inte består i en bil eller ett lyxigt kylskåp. Lycka är mycket mer komplext än så. Samtidigt, vad vet vi? Vi som alltid har de materiella tingen som en självklarhet runtomkring oss? Hur kan vi våga uttala oss om vad som behövs och inte? Och har vi verkligen rätt att döma de som strävar efter ökad levnadsstandard, är inte det förmätet?

Min vinst, din förlust.

Att världen är orättvis och att jag är den vinnande parten i dagens världsordning, vet jag sedan tidigare. När jag går runt på mitt Södermalm kan jag i viss mån hantera detta privilegium, engagera mig i världsförbättrande aktiviteter, köpa fair trade choklad och bojkotta israeliska varor. Men i samma stund som jag sätter foten i den andra världen, förkroppsligas detta privilegium och slår mot mig som en kraftig örfil. Det gör mig obekvämt att behöva konfronteras med min ekonomiska överlägsenhet. Saken blir definitivt inte bättre av insikten att mitt privilegium är på bekostnad av någon annans fattigdom. Det är inte en slump att jag kan vraka i mig hummer med havsutsikt på en paladar-bostadsrestaurang - i Havanna, samtidigt som servitören sparar till ett kylskåp. Det ena är en förutsättning för det andra. Min vinst, hans förlust. Så ser världsordningen ut, i Sverige, på Kuba, i Nigeria eller Japan.

Nu kan man kanske resonera så, att turism är viktigt, just för att den orättvisa världsordningen skall bli tydlig för oss. För att vi ska förstå vårt privilegium och vakna ur vår passivitet och organisera oss för en förändring. Jag är beredd att se vikten av dessa kulturmöten och inser att det för några av oss kanske leder till handling. Tyvärr tror jag dock att majoriteten av västvärldens turistande inte leder till några världsförbättrande konsekvenser. Tvärtom utnyttjar man sitt privilegium, trivs i det faktum att man

Forts sid 24

har råd att inhandla lyxvaror till billigt pris, vältrar sig i landets faciliteter för turister och återvänder till Sverige berättandes om det härliga, exotiska landet, med sin trevliga befolkning. Och det stannar inte bara vid det, utan många anser nog också att de genom sin turism bidragit till landets försörjning och möjlighet till utveckling.

Hur påverkas vår och deras självbilder?

Men vad det sällan talas om, är vad som sker i det land där turisterna hela tiden utgör en ständig påminnelse om landets befolknings utsatta lott i världen. Vi åker dit två veckor, insuper atmosfären, berikar oss kulturellt och återvänder sen till det trygga Södermalm. Kubanerna är dock ständigt kvar på sin ö och möter vecka efter vecka, nya turister med lyxiga vanor och ekonomiskt oberoende. Nog måste det ha en inverkan på deras självbild och upplevelse av sitt liv ?

Det sägs att ojämlikhet i sig skapar ohälsa och missnöje. Att om din granne har mer än du, är detta en nagel i ögat, oavsett om du har det okej.

En ständig påminnelse om ojämlikheten

Kubanerna har det bra, ur ett tredje världens perspektiv, väldigt bra. De har fri sjukvård med kvalité motsvarande Europas, de har fri utbildning och de har ett tryggt samhälle där de inte riskerar att bli skjutna eller våldtagna i sina egna kvarter. Men de lever också i en ständig stress, där de ser hur bra turisterna har det. En ständig påminnelse om ojämlikheten. Och sannolikt har detta negativa konsekvenser. Negativa konsekvenser som vi, vi exotiserande turister, har ett ansvar för.

Fantastiskt är det dock

Vad jag egentligen vill ha sagt, är att det är fantastiskt med kulturmöten. Fantastiskt att svenska medelålders kvinnor kan åka till Kuba, lära sig dansa salsa, komma ur en tillvaro av att känna sig osedd och medelmåttig och växa till att bli en stolt kvinna som känner sig vacker och sedd. Det är fantastiskt hur den svenska mannen som alltid tillhört normen och makten helt plötsligt blir osäker när han inte behärskar kroppsrörelserna i dansen.

Fantastiskt hur han hanterar detta med ödmjukhet och tillförsikt och successivt lär sig av sin kubanska manlige instruktör de korrekta stegen.

Fantastiskt hur kubanerna med öppen famn välkomnar oss bleka, och med entusiasm och engagemang visar oss sin vardag med allt gott och ont som den innefattar.

Vi har ansvar

Men jag vill också hålla upp en varningens finger, en påminnelse till oss privilegierade. I dessa möten, under dessa resor, bär vi ett stort ansvar för hur vi hanterar vårt privilegium och vår makt. Vi är skyldiga att reflektera över världsordningen och de ojämlika förutsättningarna. Vi kan inte se allt som en slump utan vi måste ta vårt ansvar. Och att ta ansvar, innebär för mig, att de facto organisera sig för en äkta förändring av världens struktur. Och att göra det nu! Det brådskar!

